

Provincia Literară

Revistă de literatură, critică și artă.

APARE LUNAR

Directori: Eugen și Paul Constant

HAMAL de D-na MARIA STRÂMBIANU

In curând va apare :

„Socluri devastate”

— p o e z i i —

de Eugen Constant

„Aspecte și atitudini ideologice”

de Al. Dima

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„In litera legii”

— Schițe șugubețe —

de Paul Constant

Se desființează Teatrul Național din Craiova?

De câteva zile, cei „inițiați“ se trudesă să mă convingă că desființarea teatrului național din Craiova a fost hotărâtă, și că nu mai e posibilă salvarea acestui veteran așezământ de cultură națională. Nu mă pot deprinde cu gândul că teatrul din capitala Olteniei o să-și lase pentru totdeauna cortina, după cum nu cred că o intervenție serioasă și la timp făcută, de către cei ce sunt în măsură și au datoria să se miște, n'ar putea scăpa de tăvălugul năruirelor, teatrul Craiovean.

Mi s'a atras atenția, odată cu strecurarea noutății de mai sus, că o intervenție, dacă ar reuși cumva, ar însemna de fapt salvarea actualei conduceri, care s'a dovedit așa și pe dincolo și nici de cum salvarea instituției, care și-ar prelungi doar agonia — cu un an — doi cel mult.

Nu știu câtă vină poartă actualul gospodar al teatrului — nici nu mă interesează la urma urmei. Nu pot însă — fără supărare, — să confund o instituție cu întâmplătorul și vremelnicul ei conducător.

Prin urmare cred că intelectualii și parlamentarii Olteni au datoria și trebuie să intervină, ca să salveze — și nu numai provizoriu, — instituția care a făcut, decenii la rând, mândria unei regiuni întregi.

Se apropie de sfârșit ceasul al unsprezecelea, ceasul economiilor ce trebuiesc făcute cu orice preț. S'au început chiar și se continuă cu destul curaj, pare-se. Numai la sfârșit însă se va putea vedea, dacă s'au făcut amputările — toate amputările și mai ales cele care nu primejduesc organismul, și deci rosti un verdict. Teoretic un buget echilibrat e frumos și de dorit. Rămâne să se vadă dacă se poate înfăptui și mai ales cu ce sacrificii s'ar putea realiza minunea asta. Și încă ceva: binefacerile echilibrării, vor compensa oare sacrificiile cerute, și mai cu seamă vor aduce rânduiala și înviorarea scontată cu prea mult optimism?

Și fiindcă ne interesează un anumit capitol al reducerilor, cred că trebuie și să se pot desființa teatrele naționale din Chișinău și Cernăuți, precum și opera din Cluj: în niciun caz n'ar putea fi vorba de cel din Craiova ori de cel din Cluj. Elementele capabile dela Chișinău și Cernăuți, după o serioasă triare, să fie trecute ca să îngroașe trupa dela naționalul din Iași, iar cele dela opera din Cluj să fie încadrate în formațiunea dela București.

Astfel sporită, trupa teatrului național din Iași să fie obligată ca să facă anual o stagiune de două luni la Iași, tot de două la Cernăuți și de o lună și jumătate la Chișinău. La sfârșit, o lună și jumătate pentru turneu, în cuprinsul regiunii ce i se va fixa pentru activare. Mici turnee se pot organiza desigur și în intervalul de cinci luni și jumătate, care ar constitui de fapt stagiunea propriu zisă. La fel trebuie să activeze și celelalte teatre naționale: adică nu într'un oraș, nu pentru un singur centru, ci în cuprinsul întregii regiuni unde se găsesc plasate. Așa numai și-ar justifica dănuirea și s'ar face totodată și o mare cruțare de muncă și de cheltuială. Tot una e să pui la punct și să montezi zece piese pe an, în loc de douăzeci sau și mai bine de douăzeci?

Și opera din București ar putea și ar trebui să facă turnee — bineînțeles în centrele unde încasările ar acoperi cheltuelile de deplasare.

Însfârșit, Direcțiunea Generală a Teatrelor, va trebui să organizeze anual, pe țară, unul sau două turnee oficiale, cu elemente fruntașe dela toate teatrele naționale. (E momentul să se prohodească monopolul deținut până acum de câteva „stele“ de mărimea întâiu). Cele propuse — toate — se pot executa, se cere însă trudă și un dram de curaj — drept.

Iată, prin urmare, cum se poate realiza o economie simțitoare și înviora totodată activitatea teatrelor naționale.

Pe lângă economia rotunjită prin suprimările menționate — singurele posibile — o altă economie ar rezulta din reducerile subvențiilor de dat teatrelor ce-ar mai rămânea. Atât conducerea cât și actorii să înțeleagă odată că trebuie să se mai restrângă, iar ceea ce n'ar putea acoperi statul, să se știe că se poate da cu ușurință, chiar de județele și orașele unde ar juca trupa naționalului respectiv. Se va acorda numai dacă făgăduiala nu va rămânea, ca de obicei, făgăduială goală, și dacă spectacolele vor merita subvenționare. Provincialii s'au săturat de-a mai fi tratați în minori, sau în cobai pentru tot soiul de experimentări fanteziste.

Teatrul național din Craiova trebuie și poate fi salvat — salvat de Ministerul Instrucțiunii Cultelor și Artelor, dar și de primăria municipiului Timișoara. Pentru subvenționarea turneelor din cuprinsul Banatului și Olteniei, vor contribui, desigur, prefecturile și primăriile respective. E cu mult mai multă înțelegere, bună voință și puțință, decât se bănuște de cei ce nu scot capul din ungherul unde-au apucat să clocească.

Strângeți rândurile și mișcați-vă, toți câți aveți puțință și datoria s'o faceți ! Posibilități la îndemână sunt, iar la minister veți întâlni înțelegere și bună voință.

Să știți și să se știe: o fortăreață culturală mai puțin, astăzi mai ales, înseamnă o pagubă mare dar și o vină, care nu se va putea spăla cu una cu două !

Ion Dongorozi

IN ȚĂRILE DE NORD.

In țările de Nord pe unde
Să duce dorul de azur,
Sunt sentimentele profunde
Ca mările de prin prejur.

In țările în care ciapa
Se lasă groasă ca un fum,
Neprețuită este viața
Și dragostea — al ei parfum.

Femeea este ca un soare
Pentru copii, pentru bărbat,
Și e'n același timp o floare
In casa'n care a întrat.

O inimă să hotărește
Mai greu, în nordul mohorât;
Dar pentru veci să dăruiește,
Odată ce s'a hotărât.

Bruxelles.

Virgil N. Cisman.

Catichismul.

«Miluește-mă Dumnezeu! dupe mare mila ta, dupe mulțimea îndurărilor tale». Atât mi-a putut intra în cap atunci, mai mult de cât atât — credeți-mă — n'am învățat nici până în ziua de astăzi.

Pe tatăl nostru 'l învățasem de mic copil dela mamă-mea. Când m'a dat la școală îl știam. Crezul, îl știa tata bine, că erea om bisericos, și mi l-a spus de-atâtea ori până l-am învățat. La miluește-mă Dumnezeu! însă m'am poticnit. N'am putut să-l învăț cu de-afurisănie.

Toate cărțile de școală au mai fost cum au mai fost, dar mai grea decât catichismul, n'am dovedit altă carte 'n viață.

Și-apăi, dece mi s'o fi părut mie așa de grea, nu știu, că erea carte de rugăciuni și cum învățasem pe tatăl nostru și crezul, puteam tot așa de lezne să le 'nvăț și pe-altele. Dascălu nostru săracu, dor ne citea odată rugăciunea în clasă și a doua zi toți trebuia să fim cu ea învățați. S'o știm ca pe apă, c'altfel, mamă doamne! avea dascălul dupe ușe niște joarde pârлите de gutui și când începea a ne altui, ne venea să fugim să dăm cu capu 'n fântână și alta nimic.

Pe tata'l nostru, îl știam așa de bine c'ajunsesem să-l spun pe nerăsuflăte. Crezul îl știam eu ca pe apă și mă cercam să-l spun pe nerăsuflăte, da nu mergea că erea prea lung. Oricât m'ași fi umflat în piept, nu mergea.

Mă luase dascălu în ochi de bine.

— Ia mai spune tu odată tatăl nostru pe nerăsuflăte.

Și eu eram gata. Cât ai zice mei, ajungeam la amin.

Când am ajuns la miluește-mă Dumnezeu!, și ni l-a citit dascălu în clasă, mi s'a părut așa de ușor, că de ni l-ar mai fi citit odată, l-aș fi învățat ca pe tatăl nostru.

Dupe ce ni l-a citit, ne-a 'ntrebat dascălu :

— Ei, e grea rugăciunea asta ?

— Nu e grea dascăle, am răspuns toți copii într'un glas.

Dascălu erea în dușii ai buni.

De mult nu-l văzusem noi așa de vesel.

— Știu eu că nu e grea, spuse dascălul, dar ca să învățați mai lesne rugăciunile și poeziile, să vă învăț eu un meșteșug.

Noi toți ciulirăm urechile.

— Dacă ai de 'nvățat o rugăciune, ori o poezie, citești rându din'tâi de-atâtea ori până'l descurci bine.

Noi nici la citit nu pricepeam cine știe ce mare lucru.

— Dupe ce-l descurci, îl citești mereu până'l înveți pe din afară. Când ai ajuns să'l zici fără să te uiți în carte, îl zici repede de douăzeci și patru de ori pe rând. Pe urmă treci la rândul al doilea, și tot așa îl descurci, îl înveți și-l zici pe nerăsuflăte iar de douăzeci și patru de ori.

Acuma fiindcă știi și rându al doilea, trebuie să-l legi cu al din'tâi și să le zici împreună tot de douăzeci și patru de ori. Și ca să nu ziceți de mai multe ori, ori de mai puține ori, când începeți să învățați, să luați douăzeci și patru de pietricele lângă voi.

Zici rându 'ntâi odată și muți o pietricică din grămadă. Mai zici odată și mai muți o pietricică. Și zici așa până să isprăvesc toate pietricelele. Atunci înseamnă că ai spus rându de douăzeci și patru de ori.

De Sâmbătă dupe prânz, când ne-am scaldat la vâltoare, mi-am ales douăzeci și patru de pietricele, toate albe ca laptele și de mari, cam cât aluna de mari.

Toată Duminica am stat pitulat în nește boji, deși și înalți. Stam trântit pe burtă, cu catichismu dinainte și urmând întocmai sfaturilor dascălului, sta soarele să scapete și nu puteam isprăvi de 'nvățat pe Miluește-mă Dumnezăule.

La 'nceput a mers de minune.

— Miluește-mă Dumnezăule dupe mare mila ta. Una. Și mutam o pietricică. Miluește-mă dumnezeule dupe mare mila ta. Două. Și iar mutam o pietricică.

Dupe mulțimea îndurărilor tale. Una. Dupe mulțimea îndurărilor tale. Două. Până mutam pietricelele în partea ailaltă.

Rându întâi și-al doilea au mers strună.

Le-am legat apoi între ele și le-am zis împreună: Miluește-mă Dumnezăule dupe mare mila ta, dupe mulțimea îndurărilor tale. Una. Miluește-mă Dumnezăule, dupe mare mila ta, dupe mulțimea îndurărilor tale. Două. Și-am zis amândouă rândurile legate, până am mutat grămăjuia de pietricele în partea ailaltă.

La rândul al treilea însă am scrintit-o.

Am mutat de două trei ori pietricelele dintr'o parte într'alta și parcă'l învățasem, dar când căutam să-l leg pe-al treilea cu ale două din'nainte, le 'ncurcam pe toate.

Se făcuse năbușeală 'n boji. Nădușala cura șiroaie pe mine. Mă făcusem tot o apă și 'mi vâjeia capul ca moara a mare de peste Jii, cu șase alergători.

Miluește-mă Dumnezăule dupe mare mila ta, dupe mulțimea îndurărilor tale. Miluește-mă Dumnezeule dupe mare mila ta să 'nvăț rugăciunea c'altfel mâine e vai de pielea mea.

Degeaba sporojam într'una și 'mi frământam creerii rugându-mă la Dumnezău; rugăciunea nu-mi intra'n cap, cum nu intră curmetele de priponit bivoli în urechile acului.

Toată noaptea am visat numai pietricele, catichisme și joarde de gutui. Să făcea că știam pe Miluește-mă Dumnezăule pe nerăsufletele și când vrea dascălu să m'asculte, îmi lua Dumnezeu gura. Amuțeam.

A doua zi de dimineață, toți zornăiam pietricelele în geacuri și tremuram ca varga. Niciunu nu putuse învăța rugăciunea.

Erea Luni și dacă făceam saftea joardelor de gutui, apoi toată săptămâna ne mergea rău.

Saftea,
Să nu mai stea.

— Ia să se scoal 'n sus cine nu știe pe Miluește-mă Dumnezăule, să-l miluesc eu cu sfânta nuia.

Inlemniseam. Ne uitam unu la altu și nu 'ndrăzneau unu să ne sculăm.

În mine, băcănea inima, de credeam că sparge coșul pieptului.

Dascălul, dacă ne-a văzut că nu ne sculăm, a crezut că toți o știm și nu prea ia plăcut, fiindcă venise pus pe bătae. Lunea întotdeauna ne bătea, să ne facă saftea, ca să aibă pricină să ne bată toată săptămâna.

— Așa, bravo, toți o știți. Ia să mi-o spue Călin. Și bietul Călin, bleau. N'a scos o vorbă.

Apăi țin'te bătae, când să năcăja dascălu nostru, nu să mai uita unde da. Ne-a ascultat pe toți la rând și pe toți la rând ne-a făcut numai vânății.

Când mi-a venit rândul și-am început: — Miluește-mă Dumnezăule dupe mare mila ta, dupe mulțimea îndurărilor tale, dascălu a crezut c'o știu toată și m'a dat drept pildă la ailaltă.

— Ei, vedeți, cine 'nvăță nu mănâncă chelfăneală. Când a văzut că mai de parte nici eu nu știu, m'a bătut frunza inului. Ce-a văzut pielușica mea atunci și'n lung și'n lat să mă ferească Dumnezeu să mai vadă.

— De lene n'ai învățat-o. Altfel ai fi putut. Te știu eu că ești mai desghețat ca toți, dar te-ai dat și tu lenii.

Și eu, săracu de mine Doamne, toată Dumineca am bolborosit pe miluește-mă în boji, mutând ale douăzeci și patru de pietricele când într'o parte, când într'alta.

De frica bătăii am fugit și dela școală și de-acasă. Stam pitulat prin vecini și și pe la neamuri. Când le-arătam vergile de pe spinare, toți mă căinau.

Dar și eu pe afurisitul de catichism, ca să nu-l mai văd în ochi, l'am îngropat cu pietricele cu tot în dosul pătului.

Mi-aduc aminte că de necaz ce-aveam pe el, i-am pus și semn de-asupra, ca nu cumva să-i mai dea cuiva în gând că sub un astfel de semn poate fi îngropată o carte de rugăciuni împreună cu un minunat meșteșug de învățătură.

* * *

Hei, de-atunci a trecut multă vreme. Catichismul cu sfințele rugăciuni a putrezit după pătul. Poate pietricele s'or mai ține îngropate, dar mai mult decât miluește-mă Dumnezeu, dupe mare mila ta, dupe mulțimea îndurărilor tale, n'am învățat nici astăzi.

Cu dascălu n'am mai vorbit de-atunci decât hei, încoa târziu. M'am pomenit cu el c'a venit la nunta mea. Din vorbă 'n vorbă i-am adus aminte;

— Ce bătae am mâncat dascăle dela Dumneata pentru miluește-mă Dumnezeu. Știi? Atunci am fugit eu dela școală.

Parcă'l văd și acum pe bietul dascăl, dând din cap în semn de părere de rău.

— Așa e mă nepoate, zău, grea rugăciune, eu crede-mă nici acum n'o știu.

N. Ploșor.

AUR RISIPIT.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pași înceți curmă drumuri tari...

Pe de lături nori vineți

alunecă 'n cîmpie pe glesne de zări.

Cele din urmă brazde întoarse de pluguri

ascund sub pămînt scârțăitul tînjalei.

Incovoiați deasupra țarinilor negre

țărani leagă capetele viitorului belșug.

Turnul bisericii coboară cerul în sat

pe fetele surprinse la halău

adapînd vitele sub pacea amurgului.

Peste frunzele copacilor leneviți cad stropi roșii,

iar riul revarsă cîntece strivite sub poduri.

Seara se 'mpiedecă printre răzoare

și ceasul legat de firul întunerecului

bate 'n undele timpului cuvinte nespuse,

risipind aurul vechiu pe masa ștearsă,

dar prea doare urma lăsată 'n gând

și-i prea departe ziua legată de-un cântec.

Vis cuprins în brațele unui suflet chinuit,

adu-mă pe drumul presărat cu jar,

să arunc valul nepăsării...

Ion Th. Ilea.

Macaroane erotice și gheșeft veneric.

Pungașii internaționali de pietre prețioase, strecoară, sub egida unei prezentări oneste, perle false și briliante, care se dovedesc a fi safir alb. Excrocii aceștia cu vitrine cristalate înfipte în pasul ulițelor, cu reclame mirifice înțepate în ochii blânzi ai „paysanilor“ sunt editorii. Plajă nouă, cu vaste asociații, care fură cu zâmbet onctuos răspunsuri placide și argumente de giambași, rămășița de personalitate a lectorului. Tragedia își coboară definitiv cortina, într'un frecuș de palme, bisat interior, când depozitarul de droguri a putut administra pacientului sufleteș, o serie de laxative cu efecte diametral opuse. Bolnavul se descarcă prin vomități și se însănătoșază cu o greață, provocată intermitent prin asociații. Fenomenul e artistic și exemplificările sunt multiple.

Ai cumpărat azi un Pitigrilli veritabil ; mâine, ți se poate oferi un Fratini, un Guido da Verona, sau ce e mai cumplit un Bilciurescu sau Kiribiri, alias Tonneghin.

Cine-i originalul și care este contrafăcutul? Izolat, ar fi acceptabil oricare ; citiți în ansamblu, observi însă că primul te entuziasmează, al doilea te supără ca un pastişeur insolent. Da Verona îți oferă o batistă pentru lacrimi și un faire-part de înmormântare, Kiribiri et comp. smulge o înjurătură de tripou bucureștean.

Armata aceasta de ciocli sau hiene, cari au venit să adune ciolanele risipite dela masa opulentă a lui Pitigrilli, au privit o clipă pe fereastra talentului său și îmbătați de un miros, care pleca tocmai din colțul opus salonului, unde se devorau dulciurile, au scris febril câteva romane amoniaceale.

Sau, în drum, amețiți de ebrietatea unor aventuri galante, s'au oprit toți ca o ceată canină, fixați pe membrele dinapoi bine despărțite și s'au ușurat pe o îngrăditură nichelată. Apoi, au urlat de bucurie la lună ! Nu se știe dacă instinctul i-a condus tocmai spre opera lui Pitigrilli, pe care au murdărit-o grobian.

Bolid care irumpe și prezintă calități extra-eterice, exclusiv solare, italianul acesta de concepție nouă, obraznic, întrucât spune femeilor „cinstite“, cu bilet de voie pentru adulter dela ofițerul stării civile, cocote, și prostituatelor, midinete oneste ; „virginelor“ cu himenul fabricat în serii sau vândut unui cretin, care — incidental — se numește soț, dobitoc, iar fetelor, care se dau nejustificat, negândit, spontan, într'o clipă de iubire, mulaj divin, este începutul unui curent, care trebuia să sfârșească la el.

Amatorii de glorie ușoară, asociată cu sonorități pecuniare, au încercat să-l fure. Ii denunțăm întrucât au preparat macaroane repudiate, iar alții au pregătit un „gheșeft“ cu fiole de neosalvarsan.

Oferim o primă monstră de surogat pitigrilesc : majordomica eliminare a descripțiilor.

„Londra... Odată ce am renunțat la descrierea didactică și pitorească, care poate fi înlocuită prin lectura oricărui Baedeker, ghid economic sau enciclopedie ilustrată“...

Ucenicul din colț, care se numește Fratini, cu apul botezat „Amanta la 1000 de km.“, e atât de colat de „Fecioara de 18 carate“, încât dă impresia de hermafroditism literar.

Redresează sfeclă degerată, pentru o salată de teorii, cu gust de „primeur“ numai în Pitigrilli.

Unui personaj cu principii anchilozate, Cecilia, autorul îi insuflă păreri, repetând în cor ceea ce învățase pederost din „Goana după dragoste“, „Vegetarieni amorului“, „Atentatul la pudoare“ etc... Aceasta în momentul când eroina, Madă, avea nevoie de o confirmare-pilon, exact un deus-ex-machina din ridicula tragedie antică.

Fratele mai mic într-o aceeași temă de inspirație e Guido Da Verona. Prezintă semne particulare infantile; îi curge nasul, lăcrimează după dulciuri, are „batistă ieșită la posterior“.

„Mimi Bluettes“ nu-i o imitație. E un avorton propriu. Un copil cu paternitate complexă. Are caracter de roman foileton, (accente de amor incendiar), notații romantice (fuga la capătul pământului după Laire, eternitatea iubirii prin moarte), atribute realiste (cocotă cu filozofie elementară, practică), virtuți clasice (resemnare stoică). Toată bucătăria aceasta intră în supa aceluiași suflet: My Blu. Neverosimil și siropos ca o limonadă cu zaharină!

Urmează saltul saltimbancilor Kiribiri și Bilciurescu. Primul a căzut în cap la prima fandare de pe „Triunghiul Adulterului“, iar, amintindu-și o amiciție cu aceleași îndeletniciri de rapt, a concurat în duo printr'un număr nou „Doamna Cassanova“.

Cărțile sunt mistificări și hoții, speculații de moment, ca niște „măicuțe“ de bordel, care sosindu-le marfă nouă, caută exploatarea de prim rang. Noroc că s'a dovedit vârsta „fecioarelor“, care repetau fonf: „dă-mi dantura să te mușc“.

S'au deschis deci, și'n literatura noastră răni venerice.

I. Mihăescu.

RITUAL.

Peste ruinele tăcerilor eterne,
Mi-am mângăiat, cu-aceiași tact bizar,
Profiluri blonde, îngropate 'n perne,
Ce 'n plânsul lor, pare că râd amar.

Un înger alb în sbor defunct, îmi stinse
C' un suflu rece, stoluri de făclii.
Trudit, privesc, cu patimile 'nvinse,
Cum cad în goluri, păsări argintii.

Și 'n cet în melodiile uitării,
Imi rânduiesc mirese 'n rămi de nuc,
Cernindu-le, cu giulgiul înserării,
Plângându-le, cu ierni care se duc.

N. I. Bontaș.

EMPIREU.

*Străluce falnic cerul, ard mii de lampioane.
Privesc peisajul nopții de-aici, din vârful de munți ;
Voi vă târâți la poale — bipede lighioane
Cu balele la gură, cu ochi de ură crunți.*

*Vă secretează limba blesteme și injurii,
Răcniți, împunși isteric de foame și de sex ;
Instinctul stoarce sânge prin văile torturii,
Pe răni se cerne pudra lunarului reflex.*

*Respir aici mireasma pădurilor de cetini.
Mă leagănă tăcerea cu fremătări de schit ;
Nu mă stropește fierea iubirii de prieteni,
Pustiul mă bronzază cu irizări de mit.*

*De-aici începe fresca regeștilor priveliști,
De-aici s'avântă gândul cu semeții de zeu ;
Acolo jos e tină, micime și opreliști,
Acolo voi vă sbateți în trude de pigmeu.*

*Sub timpul, ce'și filtrează veninul prin clepsidră,
Vă treceți tinerețea în spasmuri de infern ;
Destinul vă rânjește cu capete de hidră,
Petreceți, râdeți, plângeți... E tragicul etern.*

*Plutesc ca 'ntr'o nacelă în visul meu nirvanic.
Văd pajiști înflorite de parc elizeian ;
Voi, măști de om, în fundul abisului satanic
Vă zvârcoliți nemernic ca 'ntr'un smolit cazan.*

*Aici e cântec, zâmbet, lumină și repaos.
Prin cetini trec legende cu șopot milenar ;
Acolo, jos, sunt neguri, viespar de rele, haos,
Acolo voi vă sbateți în chinuri de Tartar.*

Eugen Constant.

NOCTURNA

Singur eu cu noaptea rătăcesc pe stradă
căutând taverna unui cap de drum,
unde oboșiții se ascund în fum,
nimeni să nu-i știe, nimeni să nu-i vadă.

Dintre norii negri — jocuri de năluce,
când pe calea noastră luna și prinde chip;
pe trotoare 'nvinsă cu fața 'n nisip
noaptea 'ngenuncheată stă și-și face cruce.

Intr'un colț al toamnei umbra mea s'apleacă
sub singurătatea unui felinar,
și din mers pe ziduri îmi întinde 'n dar
un mănunchi de raze de urât să-mi treacă.

Frânt de întuneric caut o cărare;
pașii mei în suflet, cum răsună 'n gol
îi ascult cu teamă, — și 'a foșnit domol
neguri de mătasă sboară 'n depărtare.

Colea 'n parc castanii gata de paradă,
cu crengile 'ntinse 'n solemn șirag;
pe furiș mi-arată locul, ce mi-e drag,
nimeni să nu-l știe, nimeni să nu-l vadă.

G. Tipărescu.

GIANINA.

Cu gâtul de opal, bronzat și fin,
Cu șoldurile ample și egale,
Cu legănarea mersului felin
Și ochii — două splendide migdale —

Nu știe că, la fiecare pas,
Ritmat pe melodii orientale,
Strivește-o inimă de trist pripas
Târînd-o pretutindeni sub sandale.

Dem. Basarabeanu.

D A L O C R I N

Cu această ilustră figură am făcut cunoștință într'o împrejurare nu tocmai plăcută. Tata, căutându-și un om de credință care să-i cumpere un pachet de tutun, mă alesese pe mine, din ceata celor șapte frați, ca fiind cel mai mic și fără gând viclean asupra acestui fel de fruct.

După ce îmi strânse în pumn 15 bani și-mi recomandă să-i aduc un pachet tare, mare și uscat, mă petrece până în ulița în care copiii se sbenguiau, ridicând până la țăriile cerului, larma jocurilor lor.

În drum spre prăvălia cu tutun, pornii să repet neconținut în gând :

„Un tutun de 15 bani, tare, mare și uscat!... Un tutun de 15 bani, tare, mare și uscat!..“.

Leota de copii mă îngâna însă vrăjmaș :

„Da-lo-crin... Da-lo-crin...“.

Iar eu, asudat, cu disperare, continuam să repet, spre ținere de minte, bătând ușor din buze :

„Un tutun de 15 bani, tare, mare și uscat... Un tutun de 15 bani, tare, mare și uscat...“

Când văzui că larma amenință să mă facă să uit ce am de cumpărat, pentru a scurta drumul, o rupsei de fugă, răcnind așa ca să fiu la înălțimea ălorlalți :

„Un tutun de 15 bani, tare, mare și uscat...“

Când să dau însă să intru pe ulița cu tutun, mă pomenii că-mi tae calea o namilă de om cu părul lung și vâlvoiu, care mă identifică scurt :

„Tu ești pușlamaua aia de strigă după mine și-mi rănește simțimintele cu care nu m'ai înzestrat nici tu, nici moașe-ta!?...“

Dârdâind de frica arătării care mă ataca, ni-tam ni-sam, isbutii totuși să mă disculp :

„Nu sunt eu domnule, poate c'o fi frate-meu că și pe el tot Constantinescu îl cheamă“.

„Nu ești tu, hai!... Mă mistifici, javră mică și ticăloasă!!... Na, să-ți fie de învățătură...“

Și-mi arse două perechi de palme de văzui stele verzi și uitai de ce'mi dăduse tata 15 bani.

Când mă desmetici, văzui lângă mine pe Lică a lui nea Petre Tuicurici, care mă îndemna cu zor :

„Strigă mă și tu!... Da-lo-crin :... Da-lo-crin!... Da-lo-crin!...“

Și cu ei în cor, începui să răcnesc din răsputeri :

„Da-lo-crin!...“

„Am să văucid, mișeilor!...“

„Păziți mă că fuge după noi!...“

„Fraților, să nu ne ajungă, că ne frânge!...“

„Luați-o bă pân'dosu grădiniî lui nea Costache Roșioru...“

„Da-lo-crin!... Da-lo-crin!...“

Eu o rupsei de fugă drept acas'la noi, unde credeam că am să scap mai sigur. Când mă uitai însă înapoi, văzui namila cu părul vâlvoi, cu ochii bulbucăți și înjurând, urmărindu-mă năprasnic.

În disperarea de a nu fi prins, mă cățărai ca o pisică de un rest de scară atârnată de gura podului și mă urcai sus, sigur că am scăpat... Dar, se vede că sunase ceasul pieirii unuia din noi... Hapsânul își încearcă puterile, cu gând să urce și el scara aia cioantă și să se răfuiască încă odată cu mine.

Atunci, Dumnezeu copiilor, îngrijat se vede de soarta mea, îmi luminează un gând bun. Pusei mâna pe târna cu cenușe, strânsă de mama pentru leșie și i-o răsturnai drept în cap, peste pletele-i zăpăcite de fugă și de necaz, albînd și chiorînd pe ce-l ce-mi însemnase pe obraz, fără motiv, urmele degetelor lui osoase.

În aceste condiții luai primul contact cu numitul Dalocrin. În urmă mi-se lă nuri, mai pe larg, că domnia-sa era un fel de poet, că de-aia purta plete, lavalieră și se hârțuia cu golani de pe uliți.

La rîndu-mi, drept plată pentru palmele primite, mi-l asigurai de client statornic, căruia să-i dau gură de câte ori îmi ieșea în cale:

„Da-lo-crin... Da-lo-crin...”

„Puneți mâna pe el!...”

„Da-lo-crin!...”

„Am să teucid, canalie infernală!...”

„Păzea Lică, că ne tae calea prin gangul Dobrițoaii... Da-lo-crin..... Tunde-te...”

„Să se tundă mă-ta și tat-tău...”

Pentru târgoveți, poetul Dalocrin nu prezenta nici un fel de interes. Tot ce știau despre dînsul, era auzit numai din gura copiilor care povesteau, până seara târziu, minunile petrecute, adormind cu emoția urmărilor neîn-durătoare ale hapsânului cu plete.

Cînd nu era atacat, poetul se prezenta într'o formă într'adevăr impresionantă. — Înalt, pletos și cu pelerina lui lungă și mohorâtă, părea un al doilea Hamlet, chinuit veșnic de problema lui „a fi sau a nu fi”. — Nu avea prieteni și nimeni nu știa după ce meleaguri îl suflase vîntul pe locurile astea. Nici domiciliu nu cred să fi avut. Noaptea, până târziu, ședea la o masă la cafeneaua din centru, cu capul lăsat în palmă, în chip de adîncă și prelungită visare. — La miezul nopții, cînd sufletul i se umplea până la refuz de inspirații, călcînd rar ca un halucinat, cu pletele răscolite de vînt, se retrăgea cine știe unde să-și aștearnă pe foi de pergament șiragul versurilor lui de aur.

Trecuseră ani de cînd marele Dalocrin binevoise a se statornici în târgușor și raporturile dintre el și copii se mențineau tot înăsprite: poetul nu consimțea să se tundă, iar copiii nu se puteau obișnui cu chica lui care-i asmuțea permanent.

Într'o zi, profitînd de faptul că o înjghebare de actori tineri, și evident de viitor, erau în turneu prin satele mai importante din județ, Dalocrin se atașe lor, rezervîndu-și un număr din program, ținut secret, dar care trebuia să producă o enormă senzație.

Și așa, cu maestrul în frunte, trupa poposi într'o zi de toamnă bogată, într'un sat în care sperau să culeagă și bani și glorie, după care erau atât de insetați.

Actorii improvizară într'o coșare o scenă, rânduiri niște buturugi în chip de staluri, iar steaua trupei, o fetișcană elegantă și de mare talent, grațios și cu îndemânare, mătură cu un târn improvizat resturile de nutreț din sala de spectacol.

Directorul trupei, bazat pe rețeta promițătoare ce avea să facă, comandase, grijuliu, pentru sațiul personalului, un dovleac copt în spuză și un ceain cu lapte dulce cu măcămăgăuță trufanda.

Spectacolul se anunțase prin bătăe de tobă și strigări la răscrucile de drumuri. Prețurile de intrare variau între un puiu de găină și 75 de bani, în care se cuprindeau toate taxele.

Seara, la lumina vie a unei lămpi de gaz No. 5, se ridică impresionat cortina, oferind privirii publicului aiurit decorul bogat al unei păduri seculare, cu doi pomi albaștri, vopsiți pe o sdreanță fluturată vrăjmaș de vânt.

Programul trebuia să înceapă, evident, cu numărul maestrului Dalocrin. Imbrăcat într'o togă neagră, în târlci și cu o hârcă de carton în mână, Dalocrin intră în scenă, infrișetor !...

„A fi sau a nu fi !... A dormi, poate a visa !...”

Publicul, în a cărui concepție teatrul era comedie unde trebuie să râzi, se porni pe un râs, nestăpânit :

„Hăhăhă !... Ia uitați-vă, par'că e dracu...”

„Ptiu, ucigă-te toaca...”

„Scuipă-ți în sân, moș Ioane...”

„De nu l-ași visa la noapte...”

Moașa comunală, strigă, grijulie, la o fină instalată în fundul coșerii și care-și aștepta ceasul să nască :

„Fină, să nu te gândești la asta, că-ți iese băiatul pocit !...”

„Hăhăhă !... Hăhăhă...”

Răbdarea maestrului ajunsese la capăt. — Totuși, ripostă stăpânit și cu eleganța care'l caracteriza :

„Nu mai râdeți dobitocilor, că aici nu este de râs !... Asta este tragedie, unde sufletele se sfârâmă, unde sentimentele se prăbușesc însângerate !...”

„Hăhăhă !... Hăhăhă...”

„Mă, pe mine mă doare pântecul de râs !...”

„Da al dracului mai ești mă de caraghioslăcuri !”

Directorul trupei văzând că părul lui Dalocrin se sbârlește a pricină, trase scurt sforile cortinei.

„Ce vrei, domnule, să mă nenorocești ? !... Asta ți-era numărul rezervat ?... Pe urmă mai vrei să faci și scandal ?”

„Domnule, ești un ignorant !...”

„Scurtează-mă. Ai altceva mai vesel ?...”

„Am !... Ceva așa, pentru gusturi de oameni inferiori ca dumneata !...”

„Atunci, ești bun !...”

Urmă No. 2, în care un artist gras și cu glasul îngroșat de băutură, interpretează cu succes un rol de tânără păstorită inamorată, după care veni iarăși rândul lui Dalocrin.

Travestit în surugi, cu o coderie de bici în mână, trebuia să intre în scenă grăbit, cu aerul că-l fugărește cineva. Când se puse însă în viteză, cu privirea rătăcită și părul vâlvoi, cu biciul ridicat amenințător și bolborosind începutul unui monolog, publicul din primele bănci crezu că are de a

face cu unul care vrea să-i cotonogască de-abinelea. Ajungând la marginea rampei, scândura putredă pârâi, trântind pe artist peste public.

„Păziți, fraților, nebunul!...”

„Dă-i la cap Costeo că ne ucide!...”

„Nu'l lăsa Pârvule!...”

„Păi de-asta ne-ai încasat de plată, pârligarule!?...”

„Fină, să nu te sperii, că acușica avortezi!...”

Hărmălaia era de nedescris. Directorul se străduia să explice cum a devenit cazul și să scape din ghiarele călăilor, nenorocita victimă a artei.

„Domnilor, vă conjur!...”

„I-auzi mă că ne'njură...”

„Nu domnilor, eu nu vă'njur, eu vă rog frumos!... Aveți răbdare!.... Ertăți-l, că nu mai face!... A fost puțin cam prea entuziasmat!... Trupa are să vă distreze așa ca să vă placă!... Avem un cântec din frunză și un dans ca la ușa cortului în care va intra întreg personalul!...”

„Păi zi mai repede c'au început să cânte cocoșii!...”

După această nefericită întâmplare, pentru a evita o nouă știrbire a prestigiului trupei, Dalocrin fu concediat.

* * *

Viața acestui nefericit poet era des presărată de nenorociri. Trăind într'un secol de ignoranță feroce, era natural să rămână veșnic neînțeles și hulit.

Se dedea un festival artistic la teatrul național. Lume multă și aleasă umplea sala de spectacol. Festivalul începea printr'o conferință în care vorbitorul lămuria evoluția poeziei românești. La un moment dat, în mijlocul liniștii complete în care se urmărea conferința, se auzi glasul unui golan dela galerie?

„Toate bune, dar atunci ce-i facem cu Dalocrin?!...”

Iar altul din cealaltă aripă a galeriei:

„Să-l tundem!”

„Să tunzi pe mă-ta și pe tat-tău“, tună vocea lui Dalocrin care sta instalat tot la galerie, în puterea unui bilet de favoare.

Inutil să mai spun că s'a ales praful de tot restul festivalului. Publicul nu mai putea urmări programul din pricina râsului cu sughiț de care era cuprins.

* * *

Opera scrisă a poetului a fost cuprinsă într'un volum, tipărit pe hârtie roaibă de învelit scrumbii, intitulat „Balade Japoneze“. Printre puținele versuri bune, una singură se distingea, mai ales, și care suna cam astfel:

*„Pe un cal cu tignafes
Călărea un japonez,
Dar nu era japonez
(Chestia e cu mecherez)
Căci avea șalvari și fes...
In spre el măn'des, măn'des
Des...”*

*Sîl întreb la un adică
Pentruce mă mistifică
Ping, ping, Clang.
Când suntem în Jan-Ce-Chiang
El, Binda-ghiril-ghibild
Eu l-ating la acțibild
Ca să fiu exact în ton
Ca pe insula Nipon“*

Acest volum, capo de operă nesocotită de contimporani, l-am găsit pe biroul unui distins critic, căruia i-l trimesese cu următoarea dedicație :

„Geniile mari nu se ascund în hârtie velină și pagini colorate“.

Restul, aiureli de om cu 40 de grade temperatură.

Printre atâți defăimători ai marelui om, am întâlnit și un admirator entuziast, în persoana unei tinere și gingașe studente farmacist.

E drept că nu cunoștea „opera“ poetului. Il cunoscuse însă pe dânsul, și asta îi era destul. Amintirea împrejurării în care-l întâlnise, o tulbura și acum.

„Se stârnise ploae cu furtună cumplită. Părea că Dumnezeu vrea să desrădăcineze pădurea în care mă adăpostisem... De-odată, ca o arătare de basm, trecu un om aprig, călare pe un căluț alb, învăluit într'o pelerină neagră, cu capul descoperit și părul în desordine. Fără a mai fi observat, se opri la doi pași de pomul unde mă aciuiasem și ridicând mâna la cer, răcni cu glas de tunet.

„Isbiți, furii neputincioase !... Răscolți pământul și apele !!... Luminați văzduhurile, lumini ale trăznetului !!!... Rostogolește-te năpraznic în urlete nebune, vânt blestemat !!!... Uitați-mă !!!... Vă aștept să vă înfrunt !!!... Sunt eu, Dalocrin magnificul, cel care a închipuit ce n'a putut închipui neputincioasa divinitate, cel ce a clădit înălțimi de vise și de ideale, pe lângă care Himalaia rămâne stârpitură demnă de milă !!!... Isbiți-mă !!!...“

„Și cum din întâmplare furtuna începuse a se domoli, Dalocrin isbucni în strigăte de triumf :

„Hahaha !... V'ați înfricoșat, mișelnice manifestări cerești ? !... Mi-este scârbă de-atâta lașitate !... Huideooo...“

Și strângând călcăile în coastele bălanului slăbănogit, dispăru în trap țcănit în inima pădurii.

Sărmane Dalocrin !... Amintirea chipului tău mohorât și grav, mă învelește și acum. Tu ai împlinit vieții noastre de ștregari atâtea neuitate bucurii. În arțagul vieții tale ne-am crescut copilăria noastră, veselă și sgomotoasă, presărată atât de plăcut și de des cu sudălmile și palmele tale năprasnice. Gândindu-mă la pletele tale, la țafna cu care ne călcai mahalaua, îmi vine par'că să mă pun în pricină cu tine și acum :

„Da-lo-crin !... Da-lo-crin !...“

„Am să văucid, mișelilor !...“

„Da-lo-crin !... Tunde-te...“

„Să se tundă mă-ta și tat-tău...“

S'o mai răsboi, oare, Dalocrin cu golani depe uliți ? !... Sau, a capitulat și s'a tuns ?...“

Paul Constant.

RECHEMĂRI.

Biserică cu turlă ruginită
In încrustarea porților bătrâne,
Trăești melancolia vremilor păgâne,
Ce s'abătură pe tăcerea-ți împietrită.

In zori și seara trec pe lângă tine
Cu gloata, oameni, fără să se 'nchine...
Și tu, umil, te dai smerit de-oparte.
Te simți străină. Se cred așa departe.

Biserică cu turlă ruginită
Îți sună clopotul pe grinzile betege;
Plângând pe cei cu mintea rătăcită.
În ultim ceas, acum, vor înțelege?

N. Blarambergh.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DOR ASCUNS.

Cald fior și plâns de ape...
Sună 'n plopi frunza arar,
Iar din ochi-mi prind să scape
Boabe clare de cleștar.

Blând suspin ascunde 'n unde
Vâsla lebădei sfioase,
Crețuri vinete cuprinde
Pânza apei mătăsoase.

Gândul meu spre tine sboară
In lunatecul azur,
Iar văzduhul se 'nfioară
Ca și lacul dimprejur...

Eu, cu ochii duși în lună
M'oglesc în ochii tăi;
Stele..., lacrimi..., n'or să-ți spună,
Ale inimi-mi bătăi...

D. Radu Pârvulescu.

Incrustări în rama bibliotecii.

Ion Dongorozi. „Reprezențație de adio“ nuvele și schițe.

Editura Scrisul Românesc, Craiova.

Poziția d. I. Dongorozi, în literele române actuale este cu totul separată.

Diferențiată printr'o austeritate verticală și de o înaltă altitudine morală, — literatură D-sale, conține în esență dezamăgirea unei structuri deosebite în contemplarea unei realități scabroase, dezolare mascată viril, rece, sincopată, prin observații subțiate ca inciziile cu adausuri de hilar de o foarte severă tintură, și o indignare împietrită contra larmoianțelor obișnuite.

Trebuia să fie, după primele d-sale publicații, o proză de natură semănătorită ca o frescă sintetică de lume comunicată anterior până la o epuizare seacă și salvată totuși prin factura tocmai a acestei maniere de interpretare adânc personală, cu tonuri autentice inedite mesteșugite în ape tari.

Dar linia sinoptică a acestei facturi a variat diferit în cuprinsul activității D-sale manifestată sub aspecte de noutate totdeauna revelantă.

Iconar tihnit, susținut de un conținut regret pentru o lume destrămată între urbele petecite cu ulicioare culorate și amăgite de dramele seminariștilor cu cercane — și câmpia semănată cu pridvoare de boeri cu fapte private, încărunțite în păcate de blestem, D. I. D. a cuprins motive compromise prin uz, în chemare de comentariu psihologic propriu, evaluând însă momente foarte adesea susținute în paginile literaturii slave.

Dar severitatea atitudinii D-sale, neconvenabilă se teme de o astfel de romanțată sollicitudine, s'a impus direct, și net în subiecte de relatarea unei realități crâncene, marcerată de destin, mereu diferită de indicațiile stabilite pe convenții și forme paradisiace furnizate de diversele amenajări publice.

Acest fragment primar de o dârzenie viguroasă și încrețită, ține de stilul pregnant și climatul cronicăresc fără partea și temperatura unui subiectivism discutat.

El reprezintă în invazia confesiunilor foile tonate pe motive de anecdote ini-moase de care literatura ultimă este aglomerată până la dezastru, o pagină sură, încheiată în socoteli scurte cuprinzătoare, o relatare intrigant de curios abreviată, și mai ales un accent abrupt, întrerupt ca o apostrofă de scrupul la o emoție feminizată prin consemnul cotidian, un temperament geometric intenționat și ordonat pe date premeditate în concentrări îndrumate.

Dar ținuta literară a D-l I. D. nu s'a încheiat în copcele unui conservatorism refractar cum indica siguranța unei maniere acceptată aparent.

„Reprezențație de adio“ oferă o mască de causticitatea cu totul diferită în seria atitudinilor susținute.

Ea valorează identificarea unui moment cardinal nedestăinuit în contemplațiile D-sale.

Scenele de complicație și destrăm sentimental, desbătute pe pătrățele de viață provincială, învederate în forme de surâs amar sau lin sunt cuprinse alert, sintetic și alegoric pentru mai multe linii geografice între xilografiile terne ale lui Gogol și considerațiile totdeauna de un umor creștin ca cele ale lui Cehov.

În factura acestor măști, ironia incisivă degajată din „Reprezentăția de adio“ se separă printr'o comprimare atât de apăsător impusă, un sentiment contra acestei tactici de relatare scăpată neprevăzut din tehnica atât de meditată a scriitorului încât toate silințele sale au atracția ferelei unei candori salvată atât de des printr'o verticală dârzenie totdeauna aplaudată ca matură.

Astfel „Reprezentăția“ apare ca un volum provenit dintr'o inexorabilă sinceritate, uneori înlocuită în cuprinsul activității D-lui I. D. printr'o voluntară și proprie compoziție, puțin abstractă, totdeauna sintetică și mai ales eroică prin destinația împlinirii unui deziderat impus cu atâta rigoare, acela de a înfățișa valoarea tenacității autentice a unui caracter morn.

Sunt în „Reprezentăția de adio“ momente hilare, prinse cu exactitate și diferență de tact. Ceace adaugă însă la autentificarea valabil estetică este însă truculența unui dialog viu însăilat din fragmente de viață agitată și petrecută în ritmul cotidian al hazardului.

Dealtfel acest nerv verbal, de o vigoare specifică, compune și esențiala atracție în talentul divers al scriitorului.

O lectură confortabilă ca o după amiază de Duminecă contemplativă.

Tiberiu Iliescu.

BCU Cluj / Central * * * University Library Cluj

Uvar, Roman de M. Sadoveanu. Editura „Cartea Românească“.

Fără a fi integral de acord cu răsunătoarele de pe vremuri concluzii critice ale d-lui Sanielevici, trebuie să subliniez aci cu durută francheță, declinul precipitant al d-lui Sadoveanu, epuizarea degenerescentă a forțelor sale productive, deficitarea sa lichidare literară. În capitolul memorabil „Cum imită d. Sadoveanu“, corosivul magistrat al literilor românești, încărcat de repulsiuni sămănătoriste, sentenția detunător că, prozatorul Sadoveanu „nu aduce în literatură o personalitate originală, ci numai preface și prelucrează frânturi din alți scriitori, români și străini“.

Cu sensibilități vexate de riguros legist al Parnasului național, d-l Sanielevici îl acuza violent pe romancierul nostru de delictul pastîșei și îi imputa absența nevralgică, a acelei „culturi generale, trebuitoare pentru a înțelege viața“,

Analizat și judecat obiectiv, în lumina nouilor sale „creiațiuni“, d-l Sadoveanu, arhitectul de altădată — ne apare azi ca un simplu, dărăpănat și sordid salahor, asudând mizer sub tortura voită a unor munci ignobile.

Faima sa, adunată trudnic într'o epocă de alternanță recunoaștere și tăgadă, de adulare și furie antagonistă, și-a risipit acum ultimile particule într'o pulverizare desonorantă.

Romanul „Uvar“ — recentul avorton, expus patetic în borcănelul cu spirit al vitrinei literare, atestă morbiditatea conceptivă și ruina oricărei potențialități. De-o iritantă, de-o neurastenică nulitate psihologică, lipsită de abilitatea și rafinamentul compoziției, de elementarul suc al inteligenței; neavând nici-un fel de documentare,

îngrămădind copios fapte disparate, contradicții și aberații, în întunericul de infern al conștiinței, — cartea d-lui Sadoveanu, înădită steril cu găfăeli de cronograf hodorigit, oferă spectacolul deprimant al unei stări de total apocalips, în care funcțiunile artistice sunt iremediabil anulate.

Încă mai de mult, cu prilejul recenzării volumului „Venea o moară pe Siret“, am ținut să semnalez că talentul d-lui Sadoveanu, incapabil de evoluție, își stereotipează activitatea.

S'a observat de atunci fenomenul de anemie și uzură a facultăților productive, autorul neputând face noi eforturi spre creație și mulțumindu-se cu auto-pas-tișarea, cu multiplicarea abuzivă și vicioasă a vechilor sale tipare.

Constructorul, abandonat de muze, a început o serie de reeditări, cari îi gădila vanitățile cu anumite compensații negustorești. Dar, anchilozat din creștet până în vârful degetelor, a trebuit în cele din urmă să sucumbe în vidul unor feroase imitații. Vasta întreprindere de reproducție a propriilor clișee, finanțată de — o clică de industriași ai artelor grafice, a înregistrat, sub raportul moral, inevitabila bancrută.

Literatura d-lui Sadoveanu este perimată.

Condeiuul său — odinioară în eflorescență — scârțae azi penibil de anacronic, lăsând dăre insalubre de proză asfixiantă.

Total insensibil la temperatura mediului social, acest mălai-mare al scrisului românesc, cu mentalitatea comercială de angrosist literar, rămâne rece la accentul de unanimă suferință umană, la strigătul unei lumi ce se zvârcole agonice în brațele mizeriei economice. Sărăcia, falimentul, depravarea, nebunia și dezmațul, bat pestilent, ca niște fantome asasine, la ușile noastre, iar d-l Sadoveanu se delectează cu redescupția pompoasă a scenelor vânătoarești, cu schițarea recidivistă a peisagiilor patriarhale, unde sunt aceleași căsuțe bătrânești în cari „candela arde la icoane, păreții sunt împodobiiți cu scorțuri, ferestrele au sprâncene de ștergere vrâstate cu bo-rangic și bătrâna zâmbește ca'n poveștile de demult“.

În vreme ce zeci și mii de oameni se zbat moral în ghiarele inaniției, atinși de molima șomajului, pântecu rabelaisian al d-lui Sadoveanu se complace în atmosfera de sufragerie a romanului „Uvar“ căci eroul principal, Doctorul Iacob, cu reputatele-i îndeletniciri gastrice „știa că un borș de găină ca la Roznov nu se mănâncă nicăeri pe lumea asta; îi și simți în nări mirosul cunoscut de cimbru și povă-țuia pe bătrână să nu uite de mămliguță“.

Preocupat exclusiv de problema nutritivă a personalului și proeminentului său tub digestiv, d-l Sadoveanu — mereu nesățul — este nevoit să plece în regiuni exo-tice, cu păduri sălbatice, pentru a vâna mult, mult, și a se ospăta din belșug. Așa se explică de ce d-sa s'a dus „în țara Iacuților“.

Impresiile acestei vilegiaturi nordice ni le comunică elocvent.

„Cât am trăit acolo, am cunoscut mulți Iacuți, cari mă iubeau ca pe copilul lor. Ascultam cu plăcere povești, cântece și istorisiri de demult. Imi plăcea să mă duc la sărbători, la praznice și la jocurile din vremea verii. Am cercetat bălțile pline de felurite soiuri de rațe. Am străbătut păduri, unde vedeam iepuri, potârnicși și co-coși sălbatici. Cât am petrecut în asemenea locuri, am vânat dihăni fel de fel și pă-sări felurite, mai mult decât oricare om de pe lumea asta. La pescuit, umblam toată noaptea prin apă...“.

Pasiunile predilecte ale d-lui Sadoveanu sunt evidente. A petrece, a mânca pe la praznice, a pescui și a vâna tot pentru a petrece și a mânca, iată misiunile apostolice ale scriitorului, celebrat de înaltele foruri.

Cartea „Uvar“, înflorită cu detalii de prost manual geografic, caută să producă efecte de pitoresc cinefil. Ca pe ecran, se perindă imagini de primitivism liric, cu imixtiuni de nomenclaturi rusești.

Sunt și ocazii de beție cu rupere de nori. Rohalsky nu-și desminte năravurile rasei. Ebrietatea rusului descinde filial din „Cârciuma lui Moș Precu“. Totul e pe gustul d-lui Sadoveanu și numai pe al d-sale.

Fără doar și poate, noi strâmbăm din nas. Materialul e vechi, stătut, fetid.

Clișeele banale și pe deasupra, imorale.

Incorrigibilul fabricant de fleacuri pescărești și vânătorești, trebuie să înțeleagă că nu mai merge. Ajunge. Să lase pana din mână. Să nu mai spere zadarnic în ong evitatea ei literară.

Eugen Constant.

* * *

REEDITĂRI.

Din cronicarii români în B. „Dimineața“; Ioan Neculce: *O seamă de cuvinte și Cronica în „B. p. toți“*; Ioan Neculce: *Letopiseșul țării Moldovei — O seamă de cuvinte în „Pagini alese“*; P. Ispirescu: *Legende sau Basmele Românilor*, vol. I. în „B. p. toți“; Vasile Cârlova și Al. Sihleanu: *Opere alese în „B. Dimineața“*; Duiliu Zamfirescu — *Poezii*, volum comemorativ; Emil Gârleanu: *Din lumea celor cari nu cuvântă*, ed. V. ed. Alcalay. / Central University Library Cluj

Atâtea (și câte altele încă!) reeditări dovedesc, fără indoială, că oricât de absorbit de sport și modernism, tineretul nostru găsește destul răgaz să-și plimbe ochii pe pagini de literatură originală sănătoasă pe care, dacă n'o găsește totdeauna și așa cum o vrea, în actualitate, o caută cu aviditate, în filele îngălbenite de vreme și încifrate cu vădită tragere de inimă pentru cele ale sufletului. Iată de ce la laudele pe care acest tineret le merită (și care revin, în parte, și îndrumătorilor săi) nu mai puțin demne de elogii sunt tot atâtea edituri care, în broșurele eftine, nu se dau înapoi să răspândească, în cele 4 unghiuri ale țării, realizări merituase în care utilul se întovărășește cu frumosul.

E cazul multora dintre volumașele sus amintite și anume:

A. No. 159 din Biblioteca „Dimineața“ în care tânărul cercetător al scrisului românesc, d. Lucian Predescu, pune la îndemâna celor ce vor să simtă începuturile fericite ale istoriografiei românești sub titlul: „*Din cronicarii români*“ fragmente atât de prețioase din puținul ce ne-au putut lăsa cronicarii Gr. Ureche și M. Costin, cum și adnotatorul celui dintâiu, Eustr. Logofătul, precedându-le cu edificatoare caracterizări bibliografice. E un volumaș care se cetește cu vădită plăcere și nu trebuie să lipsească de pe masa nici unui învățăcel. Ce păcat că-i lipsește un mic dar trebuitor glosar!

Și de aceeași lipsă suferă edițiunea Neculce din „B. p. toți“, retipărită mai mult automat, fără introducere și notiță biografică. Și păcatul, de astă dată, e cu atât mai mare cu cât „paginile alese“ ale „Cărții românești“, reorganizate în mai bine ca tehnică ne aduc aceeași scriere, în condițiuni cu mult inferioare: fragmente alese la întâmplare și ortografiate, când ca azi, când ca pe vremea lui Neculcea, din Cronică,

plus culegerea de tradițiuni în întregime, la fel de inegal transcrisă. Recunoaștem că această edițiune care, așa cum se prezintă, nu ne poate da o icoană despre „Letopișeșul lui Neculcea“ a fost îngrijită de d. *I. Pillat*, poet de valoare și membru în consiliul de administrație al editurii „paginilor alese“. Ce păcat că aparițiunea ei nu poate constitui așa cum ar fi fost de dorit : încă un titlu pentru subtilul cântăreț al plaiului Argeșului !...

Dar să revenim la „B. p. toți“, în colecțiunea căreia reîntâlnim, cu aceiași veche prietenie, „*Legendele sau basmele Românilor*“ (deocamdată vol. I. cu 20 de bucăți), adunate cu credință de culegătorul tipograf *P. Ispirescu*, care ne aduce aminte de timpurile fericite ale unei copilării, atât de definitiv dispărute... E un volum tipărit cu îngrijire, având „în loc de prefață“ o scrisoare a poetului *Alecsandri*, din care extragem :

„Ai făcut un bun serviciu neamului românesc, adunând într'un șirag mulțime de pietre scumpe din averea națională, un șirag care ne este amenințat de a se pierde. Recunoștința noastră îți este dar câștigată pentru totdeauna. Prețiosul d-tale volum trebuie să se afle în fiecare casă ; căci prin el generațiile noi vor învăța a cunoaște valoarea inteligenței și a naturii poporului român“. Nu putem încheia această notiță decât recomandând administrației acestei utile colecții prețuri ceva mai moderate, mai ales când e vorba de reeditări atât de căutate, iar specialiștilor o edițiune selecționată, o antologie care să aleagă numai ceea ce merită să fie pus, fără rezervă, sub ochii școlarilor. Sunt cele două condițiuni remarcabile pe care nici actuala edițiune nu le îndeplinește.

Le îndeplinește cu prisosință No. 158 al bibl. „*Dimineața*“, semnat de d. *Lucian Predescu*, care ne dă numai în 120 de pagini, posibilitatea cunoașterii complete a doi dintre reprezentanții poeziei românești începătoare : *Vasile Cârlova* și *Alex. Sihleanu*, din nefericire încă atât de nedreptățiți. Pentru apropierea celui dintâiu ni se dă : o biografie, caracterizarea fiecărei poezii, un mic studiu despre influența franceză asupra lui Cârlova și un indicator bibliografic după care, sunt reproduse cele 5 poezii rămase dela acel nefericit cântăreț, pe care d. *Densușianu* l-a numit cel dintâiu poet modern dela noi. Să fie oare o simplă scăpare din vedere că tocmai acest studiu decisiv n'a fost menționat în indicatorul bibliografic ?

În legătură cu *Sihleanu*, astăzi, atât de puțin apreciat, ni se dă : un studiu bio-bibliografic, cu aprecieri asupra operei și o antologie de 16 dintre cele mai remarcabile poezii în frunte cărora trebuiesc amintite : *Strigoii*, *complexa Logodnicii morții*, în fine *Păgânul și creștina*, *Cișmigiul*, etc. tot atâtea realizări romantice superlativ apreciate în timpul apariției lor. Ce păcat că *Alex. Sihleanu*, pe care *Eminescu*, în „*Epigonii*“ îl numește „*liră de argint*“ n'a trăit decât 23 de ani, plecând din mijlocul contemporanilor săi tocmai atunci când începuse să dea dovezi de maturitate artistică !

Nu tot așa s'au petrecut lucrurile cu *Duiliu Zamfirescu* dela a căruia repauzare s'au împlinit, anul trecut, zece ani, eveniment comemorat și prin volumașul antologie tipărit la Focșani. Nu lipsesc, din aceste 48 de pagini : mici caracterizări semnate de prof. *G. Dumitriu*, asupra omului și operei, nici o justă apreciere, cu titlu forțat (semnată *O. Suluțiu*) asupra unei antologii din poezia lui *D. Zamfirescu*, nici o bibliografie conștiincioasă, nici câteva ilustrațiuni, nici, înfine, o prețioasă antologie, cuprinzând 30 de opere din poezia atât de susținută, și totuși atât de puțin cunoscută, al acestui aristocrat al simțirii, care nu s'a gândit, nici odată, să dea edițiuni noi din opera primei tinereți. Cum se explică oare faptul că nici urmașii marelui artist nu

se gândesc la repararea acestei nedreptăți, de pe urma căreia sufăr dureros atâtea generații dornice de frumos?

E ceea ce nu s'a întâmplat cu un alt dispărut, *Emil Gârleanu*, din ale căruia schițe „Din lumea celor cari nu cuvântă“ editura *Universala Alcaloy* ne dă, într'un elegant tipar, a V-a edițiune, pe un preț destul de redus. E un mănunchiu de scurte istorisiri, în care gingășia se îmbină cu arta și cu duioșia spre a da tablouri de adevărat miniaturist ca: *Gândăcelul, Sărăcuțul, Căprioara, Mărinimie, Când stăpânul nu-i acasă*, în care sentimentele cele mai variate pun în mișcare coardele cele mai profunde ale sufletului omenesc.

E o adevărată binefacere.

Paul Papadopol.

* * *

Docent Dr. C Vlad: *Mihail Eminescu din punct de psihanalitic.*

A apărut în timpul din urmă expunerea unei investigații psihanalitice în domeniul literaturii noastre. Cunoscutul psihanalist Dl. Dr. C. Vlad, cu o competență contestabilă cel mult prin epitete, porecle de mâna treia, în ultima sa lucrare ne oferă la lumina psihanalizei geniala operă eminesciană. Față de atacurile fără îndoială sincere, se impune o comentare obiectivă, deci bazată pe o cunoaștere suficientă a concepției și tehnicii psihanalitice, cu atât mai mult cu cât sinceritatea adversității ce-a vizat lucrarea D-lui Dr. Vlad, nu exclude cătuși de puțin o accentuată ignorare, dacă nu teoretică, în orice caz *practică* a psihanalizei.

Spațiul restrâns nepermițând o comentare detaliată, să analizăm cel puțin principial — departe de orice considerație afectivă (afectivitatea adumbrind *cunoașterea clară* a oricărui fenomen) — lucrarea acuzată de „lèse—eminescianism“.

Structura sufletească — în cadrul căreia componenta temperamentală prezintă un rol covârșitor — apare ca o efectivă condiționare eteronimică a operei de artă în general. Analiza structurii vieții noastre interioare (sufletești) o face atât analiza biologică cât și cea literară (de pură psihologie), ambele privind mecanismul sufletesc din puncte de vedere inițial diametral opuse. Dar în timp ce biologia din respect pentru adevăr ignoră dinamica valorilor subiective, căutând să reducă gândirea, creația, în consecință cultura și viața spirituală la atomi de fosfor, carbon, calciu, etc. — mortifică celula nervoasă prin diverși coloranți și reactivi (eliminând astfel din preocupările ei tot ceea ce nu poate fi prins în eprubetă, sub microscop sau cel puțin înregistrat de vre-un aparat), — analiza literară tocmai din respectul unor considerațiuni eminamente subiective (estetice, etice) ignorând condiționările bioorganice (endocrine nervoase) se pierde în formule metafizice plutind deasupra valorii realităților obiective. — Mărginire și eroare și într'o parte și într'alta atâtea timp cât ambele puncte de vedere vor continua să se mențină într'un raport atagonist, intransigent. Lui Freud și școlii lui îi revine meritul de a fi prins într'o genială concepție *integrală* (organică și sufletească) — *ominescul sub toate aspectele lui*. Și atunci psihanaliza *nu poate să aibă în vedere alte norme decât acele ale Vieții așa cum se prezintă* — și nu dă nici o valoare unui fenomen, în afară de aceea pe care o prezintă în sinteza fenomenologică a vieții omenești. — Psihanaliza nu exclude nimic precum nici nu adaugă: privește ominescul evoluând în albia lui *naturală*, modificat fie de forțe externe (de orice

natură : cosmică, biologică, psihologică, socială, etc.) fie de forțele-i constitutive — diverse și ele în natura lor — virtuale sau manifeste. — Nu putem deci separa materialul brut, comun (frământări sufletești, patimi, dezamăgiri, dezaxări organice sau morale) al omenescului, de eflorescențele lui fine spirituale, revărsate pe planul creațiilor geniale. — Individul bunăoară — oricare ar fi el, e privit în vastul cadru dinamic al psihanalizei în ansamblul lui unitar fizic și moral, două aspecte interferențiale și reciproc influențabile întru cât stau într'un raport dinamic și de o continuitate desăvârșită. — O concepție limitată numai la unul din aspectele ce compun o sinteză, atrage după sine defectele inerente orizontului strâmt.

Numai acestui fel ce și l-a însușit psihanaliza de a privi *integral* unitatea în multiplicitatea ei polimorfă, putem cunoaște — și psihanaliza ne-a oferit o *tehnică adecuată* — felul cum materialul eminent omenesc se transformă (sau subiectiv vorbind, se frământă se „chinuște“) ca să-și găsească *forme* de refugiu, cari convin veleităților lui esențiale (inăscute), forme în care își va găsi odihna, echilibrul, realizarea. Grație procesului de sublimare — cum zic psihanaliztii — creațiunile superioare ale vieții *biopsihice* se concretizează în opere. Or, domeniile acestui plan cosmic (biopsihismul) fiind nenumărate, plurivalente, psihanaliza în măsura în care vizează mecanismele animând acest aspect al vieții se bucură de largi orizonturi de concepție și de aplicație. De aici caracterul universalist (ca și cel al biopsihismului) și revoluționar deci, cu care se prezintă doctrina psihanalitică.

Dacă această doctrină e de o *integralitate* ce nu respectă — pentru a cunoaște clar și minuțios — decât normele vieții așa cum se prezintă — „în vivo“ — departe de restricțiunile conformismului social (etic, estetic, etc.) cari modifică precum bine se știe, profund spontaneitatea exteriorizărilor individului în cadrul societății — atunci rezultatele cercetărilor ei fie cu scopul unei cunoașteri pure (scop filozofic), fie cu scopul de a redresa — ortopsihie — o dezaxare a vieții unui individ (scop terapeutic) — nu pot fi adjectivate după un criteriu social afectiv. — Deci termenii de : vulgar, trivial, imoral, scabros, pângărire, insultă, etc. nu spun nimic de cât impresii eminamente de ordin subiectiv, directivate de considerațiuni estetice și etice. — Totul e, dacă cercetările sunt sau nu *adevărate*, dacă corespund sau nu unor echivalente reale, obiective și subiective. — Numai în cadrul unui asemenea criteriu se poate discuta o problemă a cărei finalitate se află în cunoașterea totală. — Dar pentru asemenea discuție, argumentele de dezavuare sau de aprobare, trebuiesc neaparat să isvorească dintr'o efectivă cunoaștere teoretică și — repet practică a concepției psihanalitice. — Prin porecle și epitete n'ai dovedit nimic, nici măcar propria-ți superioritate, precum bunăoară americanii n'au dovedit cătuși de puțin inferioritatea și mărginirea spirituală a negrilor porclindu-i negri și . . . proști.

Ne-am limitat doar la schițarea principiului inițial al psihanalizei, acel al integralității. Un studiu amănunțit al nenumăratelor lucrări apărute în toate țările în acest sens, convinge pe oricine de obiectivitatea celor mai sus schițate. Cu altă ocazie vom lămurii unele accepțiuni noi pe cari le dă psihanaliza noțiunilor, cari au fost sesizate ca triviale, pejorative, fapt care a stârnit reacțiunea spontană, instantanee, a cunoașterii diletante, în cel mai bun caz de suprafață în materie de tehnică psihanalitică.

Așa dar în cadrul unei asemenea concepții care nu aplică nici eliminarea nici adăogirea când e vorba de a cunoaște un fenomen, nu există perimare explicând psihanalitic filiera și componentele unei opere geniale. — Memoria lui Eminescu e respectată precum continuăm să respectăm și să îngrijim gingășia și frumusețea unei flori, deși o vedem isvorând dintr'o rădăcină de sigur nu tocmai curată în strânsă

legătură fiind cu materii . . . abjecte (echivalente ale trivialului, vulgarității.). — Or, nici psihanaliza și nici Dl Dr. Vlad nu-i de vină, de meritul rădăcinii de a-și fi ridicat și revărsat seva în frăgezimea și parfumul petalelor.

Lucrarea D-lui Dr. Vlad care cu o pricepere temeinică în al tehnicei psihanalitice, și bazat pe documentații oferite de sursele cele mai sigure ce le avem până în prezent în legătură cu viața și opera lui Eminescu — constituie un eveniment științific psihologic, de o factură inedită la noi în țară. — Considerând-o ca atare, credem că o comentare obiectivă a lucrării e necesară, și aceasta dintr'un sentiment de echitate atât față de munca D-lui Dr. Vlad, consacrată de peste 10 ani — doctorinei și tehnicei psihanalitice și atacată — să fim sinceri — de cunoscători cari nu știu dacă timpul le-a permis să consulte temeinic (de aplicații nici nu mai vorbim) mai mult de 10—20 de lucrări, reviste de psihanaliză numărând zeci de mii de lucrări) — cât și față de publicul care se întreesează de mișcarea psihanalitică de la noi.

În curând vom reveni deci și asupra altor aspecte rău înțelese ale lucrării.

Dr. I. Popescu — Sibiu.

* * *

Cartea cu grimase. Poeme de Constantin Nissipeanu.

Editura „Radical“.

Sunt în cartea de față versuri, ce oscilează cu flagrantă inegalitate între două extreme. Întâlnim când puritatea castrată a organelor vieții, cu ornamente de vis întârziat, când isbucnirea de lavă arterială a sângelui, căutând frenetic satisfacțiuni acute în nămolul unei excesive și atavice senzualități. Inspirația dlui Nissipeanu pendulează între aceste antiteze: spirit și materie, suflet și carne, — vădind preferințe idiosincratice pentru desfătarea instinctuală, pentru beția epidermică.

Mai mult demoniac, deci, decât angelic, d-sa intră nerutinat într'o lume gălăgioasă, întărâtată de sexualism, și se lasă rapid contagiat de molima orgiacă.

Meleagurile rurale, cu tot pitorescul priveliștilor patriarhale, nu-l impresionează pe poet. Absent la frumusețile decorative ale naturii, el nu vede din întregul peisaj decât pe „fata potcovarului“, care joacă alături de „flăcăii robuști“. Obrajii ei sunt aprinși „ca tăciunii din cuptorul cu fiare“. Carnația trupului scapără tentații lubrice. Pe dată gândul poetului alunecă volițional spre voluptățile unei ardente posesiuni fizice.

Aici nu încap sărutări cu sterilități romantice. Dexteritățile masculine cer mușcături vii, pentruca victima să-ți „leșine în brațe“ și „ciupituri“ sigure în sânii, maturizați de vrere feminină și „calzi ca niște dropii“.

Pășind pragul unei case de oraș, dl Nissipeanu rămâne extaziat dinaintea altei fete de țară, care s'a angajat la o cucoană să „spele vase“ și care acum „nu se mai joacă cu mâțele'n fân, ci se lasă ciupită de sân“. O cheamă Ioana Pentru farmecul ei corporal, autorul cizelează această bijuterie nudistă:

**Ioana e frumoasă cu pântecul gol
Mânjit de soare ca de nămol,
Să i se vadă buricul turtit
Și șoldul de fruct pârguit.**

În bucata „Re-creare“, poetul supraîncărcat de patimă zoologică, având un moment culminant de iritație, de cupiditate, deschide violent supapa libidină și strigă :

Am fobia cărnii . . .
Totuși din tine aș vrea să mușc ca un dulău bătrân
Apoi să-ți ling oasele de sânge
Cum urșii mierea dupe faguri...

Aceasta este una din extreme: nota de agresivitate sensuală, de stridență carnală, cu atmosfera ei de păgânătate antică. Cealaltă extremă o formează versurile senine, liniștite, așternute candid, cum de pildă :

Lușa și-a culcat păpușa.
În patul cu perini albe și cu dantele
I-a făcut un leagăn de stefe,
Iar cerul s'a coborât la fereastră
Ca o vioară albastră

În ansamblul ei, Cartea cu „grimase“ are ceia-ce lipsește multora : *sinceritatea*. Autorul își va croi credem drumul viitoarelor sale posibilități literare, debarasându-se de balastul excentricităților nudiste.

Eugen Constant.

* * *

„Menuetul“ roman de d-l G. M. Vlădescu.

Editura „Bucovina“, București.

În avalanșa de cărți, ratate înainte de a fi expuse în vitrină, „Menuetul“ domnului G. M. Vlădescu este un fericit intermezzo.

Intoxicat, până la saturație, de conținutul elucrubațiilor gen Pitigrilli—Dekobra, în romanul domnului Vlădescu, regăsești echilibrul bunului simț literar.

O poveste, cu desfășurări dramatice, prin nimicnicenia mediului în care se consumă.

Nimic trucat ; nici un artificiu de frază.

Autorul, înfiorat de o adâncă sensibilitate, care se resfrânge în pagini de lirism aproape nepermise unui narator, reușește să producă intens emoția estetică.

Observator atent al mediului de provincie, interceptează exasperant de competent, undele frământărilor.

Majoritatea lor, pe cât de inutile, pe atât de necesare „gurilor flecare“.

Eroii trăesc, se mișcă, cugetă, făcând un tot indestructibil.

Orașul — prototipul târgului în care monotonia programului cotidian, sufocă prin aceiaș repetare de râșniță.

Evenimentele deosebite sunt așa de rare, încât trebuiesc create.

Lozincă : scopul scuză mijloacele — și goana începe într'un ritm trepidant.

De aci o supralicitare în materie inventivă. Cele mai fantasmagorice reziduri ale imaginației, își găsesc terenul prielnic în sufletele avide de senzațional.

Nimic nu este prea mult. Totul este bine venit. Noutatea sub orice formă, placidă sau caustică, reală sau imaginară, își găsește și aci locul de cinste.

Vrei să compromiți o fată care nu te acceptă ? Simplu. Șoptește unui bun prieten, bine înțeles sub chezașia celei mai desăvârșite discrețiuni, că aceasta a născut doi căței, pe care i-a aruncat în gârlă.

În câteva zeci de minute, tot târgul va ști precis. Ba, unii vor fi gata să ateste că „Wolf“ câinele – lup pe care îl cumpăraseră din București, nu este străin de „chestie“.

Acesta este mediul, dezolant de meschin, în care se mișcă Anibal Ionescu profesor de muzică la liceu.

Un inadapabil, care urmând o lege naturală, trebuie să se sdrobească sub greutatea mediocrității suverană.

În orașul în care întregul univers se reduce la „Cafeneaua Centrală“ orice porniri către orizonturi mai largi, se tocesc.

Rămân doar resturi și conștiința — câteodată — a neputinței.

Anibal Ionescu, apostol al unei ideologii de neînțeles pentru toți, își deapănă traiul pe care nu el ci hazardul îl impusese.

Inchis în carapacea disprețului și compătimirii, maestrul nu mai are decât un singur țel : să realizeze pentru un altul, drumul gloriei și celebrității ce nu-i fusese hărăzită. El trebuia să rămână deapururi, „un bou priponit, căruia nimeni nu-i mai schimbă țarușul“.

Când „după ani de martiriu, printre sutele de copii surzi, afoși sau idioși, dă peste piatra cea scumpă pe care o caută fiecare om și n'o găsește decât odată în viață“ — atunci fericirea nu-și mai găsește margini.

Pol Mano, copilul în care își pusese toate speranțele toate năzuințele, triumfă.

După o luptă aprigă, cu însăși mama lui, care nu mai putea înțelege ce rost mai are continuarea studiilor muzicale, când alte preocupări de ordin gospodăresc — matrimonial, ar trebui să predomine, — Pol pleacă în străinătate bursier. Parisul aplaudă frenetic străinul ce-l ținea sub vraja arcușului său fermecat. Interpretarea „Menuetului“ de Paderewski îl face celebru. Bătrânul maestru, leu beat de victoria copilului său sufletesc. Succesul lui Pol Mano este succesul lui. Realizările tânărului discipol, sunt întregirea aspirațiilor tânărului Anibal Ionescu. — Moartea lui Pol este moartea lui Anibal.

Nu știu de ce îmi rămâne impresia unei singure persoane, care printr'o dedublare necuprinsă în legile materiei, reușește să se întregască în timp. Spațiul care le separă, nu este decât un incident.

O nuanță slavă de fatalism deprimant, plutește printre rânduri.

Autorul râde amar, compătîmîndu-și în acelaș timp eroii.

Disecă și zugrăvește, cu deplină înțelegere a oamenilor și împrejurărilor.

Oamenii cari creează și suferă, oamenii care se bîrfesc, mame care se consumă preocupate de soarta odraslelor, întrigi caragialene, iată romanul adânc uman al domnului Vlădescu.

O satiră superioară dedicată încătușăților menghinei provinciale.

Pentru întregirea operei sale, așteptăm acum dela domnul Vlădescu romanul care să fixeze în linii viguroase, adevărata provincie, superioară, generatoare de energii și de talente, păstrătoare a bunelor tradiții, comoară scumpă nouă tuturor.

Nicolae Blarambergh.

* * *

REVISTE

Datina dela T. Severin, împlinind zece ani de viață, apare într'un bogat și elegant număr festiv, însoțit de un indice alfabetic al colaboratorilor săi și o broșură, cuprinzând o serie de elogioase recenzii, extrase din diferite ziare și reviste, privind activitatea sa în acest timp.

Pentru o revistă de mică și îndepărtată provincie, apărând regulat timp de 10 ani, clădită din entuziasmul unor idealisti și fără nici un sprijin de undeva, evenimentul acestei aniversări, ca și pentru noi toți, are o deosebită importanță.

Căci, după cum bine se arată în cuvântul introductiv al broșurei — anexe, „În țara atâtor avânturi fulgerător frânte, în țara invidiei și a criticei subiective, în țara disprețuirilor olimpice și a leneviei orientale“ , în această țară, neprielnică acțiunilor frumoase și curate, „*Datina*“, luptând cu nevoi ascunse nouă, însă pe deplin bănuite și înțelese, a putut parcurge cu cinste drumul lung și greu al celor zece ani de viață. S'ar putea închipui o mai frumoasă realizare în câmpul năzuințelor unor oameni cari și-au închinat sufletul, mintea, avânturile tinereții, banul lor, pe care nu l-a înmulțit dărnicia cuiva, numai și numai pentru a păstra și infrumuseța această zămislire a unor gânduri bune, această ctitorie culturală ?

Citim indicile colaboratorilor *Datinei* O înșiruire lungă de nume, unele consacrate, cu greutate hotărâtoare în literatura românească, altele, foarte multe, al unor tineri cari și-au putut găsi aci adăpostul și încurajarea făgăduitoarelor lor începuturi.

O adevărată operă de descoperire și stimulare a tinerilor talente, puse cu folos în slujba literaturii românești. Acesta este unul din marile merite ale revistei dela T. Severin, cucerit în țara „atâtor avânturi fulgerător frânte. . . .“ Nu purtăm vrăjmășie nimănui, trebuie să se recunoască însă, că acesta este un interescare scapă vederilor multor publicațiuni ale capitalei.

Alătura de provinciala revistă „*Datina*“, simțim și noi bucuria isbândeii ei împlinite, ne umplem sufletele de acelaș duh al nădejdiei care le-au animat nepregetat avânturile și în cuget drept și curat îi urăm viață lungă, pentru mulțumirea ei și a noastră a tuturor.

* * *

„*Adevărul Literar*“ din 5 Martie a. c. prin pana, de obicei domoală, a Domnului Al. Dima, publică o tăioasă dare de seamă a vieții culturale a Sibiului arătându-l ca pe un oraș în care, din toată splendoarea asociațiunilor lui culturale, nu au mai rămas decât slabe și anemice vestigii.

Lipsa unei mai active vieți culturale a acestui oraș o recunoaștem și noi, după cum bine știm că o recunoaște și conducătorii asociațiunilor incriminate.

Aceste asociațiuni însă, pot fi ele făcute responsabile pentru lipsa de interes pe care publicul, singurul care ar putea însufleți schelatura lor solidă, le-o arată? De sigur că nu.

Domnul Al. Dima, strigându-și disperarea, ne face impresia unui muezin care din vârful minaretului D-sale de entuziasm încearcă să adune sub oblăduirea unui Alah al culturii, credincioșii adormiți în fața filigenelor de cafea.

Căci nimeni, desigur, nu se va grăbi să-și intrerupă visarea și să-și scuture papucii de praful indiferenței, pentru a-i urma chemării D-sale.

Cunoscător adânc al condițiunilor actuale de viață spirituală a Sibiului, nu va fi nici surprins și nici mâhnit când va afla că însemnările D-sale au trecut peste viața dormitândă a cetățenilor, ca un vântișor înțepat, care nu-ți provoacă decât un scurt și trecător strănut.

Personal, efectul ne este bine cunoscut și dovedit.

Ca și D-sa, călăuziți de acelaș gând bun, înjghebând modesta noastră publicațiune, am izbutit să realizăm în somnul fericit al multora, ceiace în mod vulgar s-ar chema „o întoarcere (reconfortantă) pe partea cealaltă.“

Revista noastră, D-le Dima, ca și chemarea D-tale, n'a trezit entuziasmul cetățenilor Sibieni și nu și-a găsit încurajarea lor. Sosiți mai proaspeți în Sibiu, firește,

ne-am supărat. După puțin timp însă, cercetând și văzând, ne-am împăcat. Ba, câteodată, ne-am și înveselit. Așa, bunăoară, o ilustră căpetenie culturală ne-a înapoiat revista, înfășurată într'o panglicuță tricoloră.

Apăsați din greu de plata regulată a acestei publicațiuni, ne-am înveselit și noi de gestul șugubeț al omului de cultură, care și-a acoperit refuzul cu indicațiunea patrioticilor sale sentimente!

Să ți-l spunem pe nume ? Ne temem ca avem să-ți retezem dispoziția de a mai urca în vârful minaretului D-tale de entuziasm, pentru a deranja tihna celor adormiți în fața filigenelor de cafea.

Credem că odată făcute aceste mărturisiri, explicăm și „lipsa de atașament“ de până acum, a Provinciei Literare, față de locul unde apare.

Paul Constant

* * *

Gruparea intelectuală „Thesis“.

Recenta înjghebare intelectuală din Sibiu — gruparea „Thesis“ — desfășoară o remarcabilă activitate culturală într'un cadru restrâns și familiar. Cu scopul de a cultiva năzuințele spirituale, directivate de principii etnice și'n sensul unei etice sănătoase, o seamă de tineri intelectuali au luat frumoase inițiativă a organizării acestei grupări-cenacлу. Formată din profesori, medici, magistrați, etc. cu serioase preocupări intelectuale, activitatea grupărei „Thesis“ vizează aproape toate domeniile spirituale: literatură, filosofie, știință, artă, economie politică, etc. prin teze expuse sub formă de conferințe, comunicări, prin recenzii de lucrări, reviste din țară și streinătate, comentate în contradictoriu.

Membrii grupărei oferă conferințelor și discuțiilor din jurul acestor conferințe, suportul competenței și a unei înțelegeri deosebite a diverselor probleme de actualitate.

Ședințele se țin săptămânal, în cercul restrâns a 12 — 14 membrii.

În cele 17 ședințe ținute până 'n prezent, remarcăm următoarele conferințe și recenzii asupra celor mai noi probleme și lucrări apărute. *Dl. Prof. Al. Dima* *) a vorbit despre „*Criza culturii moderne*“ în legătură cu apariția unor reviste literare („*Azi*“, „*Vreemea*“, „*România literară*“, „*Viața literară*“, „*Provincia literară*“ etc.) *Dl. Inginer T. Spinei* despre „*Istoria fenomenului revoluționar în viața poporului rusesc*“ descriind structura psihologiei acestui popor în cadrul literaturii și cel al sociologiei.

În legătură cu mult discutata problemă a operei eminesciene văzută prin prizma psihanalizei, în jurul lucrării în acest sens a D-lui Dr. C. Vlad: „*Mihail Eminescu din punct de vedere psihanalitic*“ *D-l Dr. I. Popescu-Sibiu* **) desvoltă o conferință documentativă în sprijinul lucrării amintite. Reliefează valoarea metodei psihanalitice ca mijloc de investigație în literatură; justifică unele nedumeriri și fixează câteva noțiuni psihanalitice (schizoidie, schizomanie, schizofenie, humosexualitate, incest etc.) a căror ignorare teoretic, dar mai ales tehnic-psihanalitică, a provocat zice D-sa — criticele subiective și incompetente în contra lucrării D-lui Vlad. S'au născut discuții vii și pline de interes. Astfel, *Dna. Prof. E. Catrinaru-Săndulescu*. autoarea volumului de versuri „*Spleen*“ aduce obiecțiunea că autorul s'a servit de informații biografice neverificate, iar elementele culese arbitrar, umple un cadru prestabilit — convenit, acel al schizoteniei. *Dl. Prof. Dima* în ședința următoare își expune în spațiul unei conferințe punctul D-sale de vedere. Găsește de-asemena că s'au forțat faptele pentru a se 'ncadra poetul într'un anume tablou simptomatic. Ilustrează această observație contestând caracterul esențial infantilist, pe care D-l Vlad îl atribuie lui Eminescu, întrucât opera acestuia s'a impus tocmai prin latura gândirii mature din poezia socială, filosofică și concepția sociologică. Principal, psihanaliza nu aduce nici o contribuție la explicarea genialității creatoare *ce constă mai ales în formă.. D-l Dr. Popescu-Sibiu* răspunde obiecțiunilor, susținând că autorul s'a servit de datele biografice cele mai sigure pe care le avem

*) Autorul lucrării „*Criza Culturii Românești*“ și al volumului „*Aspecte și atitudini ideologice*“.

**) Autorul lucrării „*Doctrina lui Freud*“ premiată de academia Română.

până în prezent asupra lui Eminescu. Elementele n'au fost culese arbitrar, ci după anumite norme psihanalitice, pentruca ansamblul concluziilor să apară spontan — nu forțat — ca expresie a tabloului simptomatic categoriei schizomaniei. Infantilismul e un caracter al structurii afective, emotive — pe care s'a brodat fenomenul intelectual genial. În ceea ce privește forma unei opere literare, psihanaliza nu are pretenția de a explica genul, ci materialul lui de lucru, genialitatea formei fiind de competența studiului biologic (al substratului nervos).¹⁾

În ultimul timp D-l D-r H. Petra-Petrescu secr. liter. al Astrei luând regulat parte activă la aceste ședințe, justifică atitudinea intelectuală, demnă, ce și-a impus-o gruparea „Thesis“, a recitat în ultimele ședințe poezii traduse de D-sa, din volumul poetei cehe Ana Jurașkova — Peșkova, precum și câteva din poeziile D-sale originale: „Se apropie pași și iar se'ndepărtează“ „Ispășirea“ „Fluerul lui Iancu“ „Baladă veche și modernă“ „Morților dela Sibiu“ „Clopotul din Roveretto“ etc. — animate de năzuinți clasice, de etică superioară, de naționalism sănătos în cadrul umanității. D-sa a citit piesa „Lavina“ în care descrie tragedia unui intelectual într'un oraș de provincie, plin de întunec. Piesa e o apologie a culturalizării.

D-l Jud. Dem. Popescu recită poemele sale: „Cântecul vinului“ „La centenarul lui Goethe“ „Parcul arinilor“ „Banala comedie“ și „Mica înțelegere juridică“ toate având un cuprins social satiric. — Citind „O casă cu rodii, din Oscar Wilde (a cărei operă în parte a tradus-o) dovedește o deosebită cunoaștere a spiritului englez.

D-l Prof. Lucian Bologa doctor în filosofie²⁾ a ținut o conferință tratând despre „Psihologia reclamei“ în care reliefează coeficientul de participare a elementelor de formă, culoare, dimensiune etc. în stabilirea unui complex de stări psihice prin care publicul e atras de ceea ce se numește în general reclamă, — descriind apoi și structura acestei atitudini sufletești (factorii ideo-afectivi, motori etc).

D-l D-r A. Mavru prezintă o comunicare asupra „Problemei aeternării sexelor“ după studiile savantului german Prof. D-r. Unterberger. — D-l I. Neamțu autorul romanului „Farmecul gotic“ ține o conferință despre „Filozofia carteziană“ în legătură cu unele probleme intelectuale de azi. — D-l Paul Constant citește din nuvelele și schițele sale, caracterizate printr'un umor firesc.

D-l Pimen Constantinescu prof. de limba și literat. italiană — autorul caetelor trimestriale de poezie italiană „Ausonia“³⁾ — citește din opera poetei Ada Negri. — În înțelegere cu gruparea „Thesis“, D-l Prof. Pimen Constantinescu a organizat o serie de cursuri de limba italiană, cari se țin public și gratuit la Liceul „Gheorghe Lazăr“ din localitate.

Din cele schițate, se conturează năzuințele frumoase ale unui spirit multilateral și plin de seriozitatea atitudinii și realizărilor intelectuale, cu care s'a investit și se manifestă gruparea „Thesis“. În acest sens înțelege gruparea să trezească sufletul tinereii generații (căci mai mult ei se adresează) din provincie, preocupări cu caracter cultural pe un plan mult superior celui în cadrul căruia se complace într'o tristă inerție, tineretul din provincie.

Conferințele și discuțiile din sânul grupării urmăresc stabilirea unor atitudini față de problemele actuale, — cari în curând vor forma subiectul unui ciclu de conferințe și șezători literare publice, pentru incurajarea elementelor cu posibilitățile unor frumoase realizări intelectuale.

Lipsită de pretenții cari ar depăși echivalentul real al contribuției cu care — în mod cu totul desinteresat — inițiatorii acestei grupări au înțeles să incite conștiința — desigur cu virtualități remarcabile — a tineretului, gruparea „Thesis“ trebuie salutăată cu tot entuziasmul.

P. L.

¹⁾ Recenzia D-lui D-r Popescu-Sibiu, asupra lucrării D-lui D-r. Vlad, expunând tot odată și felul cum trebuie privită psihanaliza ca metodă de analiză în literatură — o publicăm, întreagă — în corpul acestui număr al revistei.

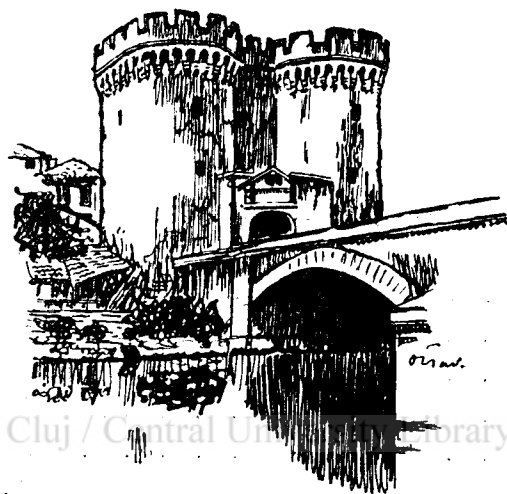
²⁾ Autorul lucrării „Psihologia vieții religioase“ Ed. Inst. de Psihologie al Universității din Cluj.

³⁾ Numărul 2 al „Ausoniei“ (tipărit la Focșani) consacrat poetei Ada Negri—se află sub tipar.

Sumarul:

Se desființează Teatrul Național din Craiova ?	Ion Dongorozi
In țările de Nord	Virgil N. Cișman
Catichismul	N. Plopșor
Aur risipit	Ion Th. Ilea
Macaroane erotice și gheșeft veneric	I. Mihăescu
Ritual	N. I. Bontaș
Empireu	Eugen Constant
Nocturnă	G. Tipărescu
Gianina	Dem. Basarabeanu
Dalocrin	Paul Constant
Rechemări	N. Blarambergh
Dor ascuns	D. Radu Pârnuțescu
Recenzii	Tiberiu Iliescu Eugen Constant Paul Papadopol Dr. I. Popescu-Sibiu N. Blarambergh
Reviste	Paul Constant
Gruparea intelectuală „Thesis“	P. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj